

Szegedtől Jeruzsálemig. A Löw könyvtár története.

Szeged, 2022. 268 oldal.

Ahogy azt Glässer Norbert az „Egy könyvtár dokumentumainak margójára” című előszavában megfogalmazta: „Egy olyan könyvet tarthatunk a kezünkben, amely egy fizikai valójában mára már nem létező könyvtárról szól...” Mind a tulajdonosa, Löw Immánuel (1854–1944), a neves tudós és szegedi főrabbi – aki valójában tovább gyarapította az édesapja, Löw Lipót (1811–1875), ugyancsak szegedi főrabbi, hagyatékát –, mind pedig a könyvtár maga a Holokauszt áldozata lett.

„A Löw rabbik személye és [a] modern kori magyar történelemben játszott szerepe – írja Glässer – talán önmagában is megokolhatná a könyvtárunk emlékeivel, a róla szóló másodlagos forrásokkal való foglalkozást, de társadalmi közegük, kulturális közvetítő szerepük és a nyelvi magyarosodás útjai is nyomon követhetőek volnának a bibliotéka által.” (7).

Ábrahám Vera a bevezetőjében ismerteti a célját, vagyis a Löw „bibliotéka történetének lehetőség szerinti rekonstrukcióját” (12). A felbecsülhetetlen értékű könyvtárat, amelyet Löw Immánuel, 1940-ben, a Szegedi Zsidó hitközségnek adományozott, apa és fia gyűjtötte össze.

„Elhelyezését illetően nem jutott számára állandó helyszín. 1944-ig Szegeden a Löw házban állt, ezután a Somogyi Könyvtárban majd a zsidó hitközségben őrizték. Később (1948-tól) Budapesten, végül Jeruzsálemben a Nemzeti Könyvtárban (1957-től) kapott helyet.” (13).

A továbbiakban Ábrahám Vera vázolja a gyűjtemény kezdetét, tematikáját, nyilvántartását, a beszerzéseket és a kötetszámokat. Részleteiben – a korabeli dokumentumokon keresztül – követhetjük végig az 1940. évi ajándékozást követő sorsváltozásokat, a „Löw Immánuel Rabbisági Könyvtár” helyzetét 1944 után, a gettóbeli könyvek visszajuttatását a szegedi hitközség tulajdonába, az Izraelbe küldés előzményeit, majd magát az Izraelbe küldést, ahol jelenleg is található. Sajnos nem különgyűjteményként, hanem a nemzeti könyvtár állományába integráltnak. „Ezzel az egykori Löw Immánuel Rabbisági Könyvtár végérvényesen megszűnt önálló gyűjteményként létezni.” (263).

Munkácsi Noémi munkájának köszönhetően a Löw könyvtárról, 1950-ben, készült egy jegyzék, amelynek alapján Bányai Viktória feltérképezte a könyvtár héber anyagát (45–51). A kötet közli a Magyar Országos Levéltárban fellelhető héber nyelvű jegyzéket, faksimile formában (52–92), majd röviden ismerteti a jegyzék latin betűs részét (93–94), amelyet eredeti formájában is közre ad (95–135). Ezt követi a betűrend (136–174), illetve a leltári szám szerinti lajstrom (175–218). A kötetet a Löw Immánuel könyvtár számozott (219–239) és számozatlan (240–258) füzetek lajstroma, illetve a lexikonok (259), a fóliók (260) és az emlékfüzetek (261) jegyzéke zárja.

A Bányai Viktória együttműködésével Ábrahám Vera által összeállított kötet egy több, mint 100 éves rendkívüli könyvtár viharos történetén keresztül betekintést nyújt abba, hogy a Vészkorszak nem csupán emberek, hanem anyagi és kulturális javak megsemmisülését is jelentette. Glässer Norbert nagyon találóan fogalmaz, amikor azt állítja, hogy ez a kötet:

„...egy kései jóvátételnek is tekinthető az örökül hagyó Löw Immánuel irányába, akinek végakarát – a könyvtár Szegeden tartását és hitéleti célokat szolgáló használatát – a vészorszak utáni újraépítésben a zsidó hitközség maradéktalanul nem tudta teljesíteni.

Mindenesetre egy érdekes és hasznos tudománytörténeti és kultúrtörténeti munkát vehetünk kézbe, amely forrásközlései által a Löwök korát és a magyarországi neológ zsidóság útját segít mindjobban megérteni.” (7).

Jakab Attila